

Peticija vodiških in smledniških čebelarjev leta 1862

Andrej Šalehar*, andrej.salehar@bf.uni-lj.si

Kmetijske in rokodelske novice so leta 1862 objavile članek z naslovom »Važna reč zastran čebelarstva«, ki ga je napisal vodiški čebelar Juri Jereb. Avtor se v njem pritožuje, da so jeseni našli številne panje popolnoma prazne, drugi pa so imeli samo toliko medu, da bodo preživeli zimo. Vzrok tega je preveliko število tujih čebel, ki so jih na pašo pripeljali od drugod. Za rešitev tega problema je predlagal, da bi zakonsko predpisali, koliko tujih čebel je dovoljeno sprejeti, da ne bi bilo škode za domače. Poleg velikega števila pripeljanih panjev (na pol ure hoda je bilo 1500 panjev – več, kot je bilo posejanih mernikov ajde), ki so bili na paši tudi devet dni dlje, kot je cvetela ajda, so se zaradi pomanjkanja paše pojavljale ropanice. Na koncu se je vprašal, ali domačih čebel ne bi bilo mogoče zakonsko zaščititi pred pripeljanimi tujimi čebelami. Uredništvo Novic je odgovorilo, da za deželo Kranjsko za čebelarstvo ni nobene »postave«, kot je to primer za Koroško, kjer je v veljavi dvorni dekret s 30. junija 1796, ki ureja prevažanje čebel na pašo z Zgornje na Spodnjo Koroško, in v katerem je določeno:

1. Za ptuje panjove naj se zbere najpripravni kraj, to je, blizu ajdovega polja.
2. Ti ptuji panjovi morajo od domačih najmanj četrte ure sakschi biti, ali pa celó pol ure, če so ptuje čebele postavje na kako višavo čez domačo hišo.
3. Pripeljejo naj se ptuje čebele prvi dan po velikem šmarnu, odpeljejo naj se zadnji čas en dan po malem šmarnu.
4. V eni okolici ne sme biti preveliko število ptujih panjev, ampak razdeliti se morajo po več krajih. Za tako primerno razpostavo panjev mora e. k. gosposka takrat skrbeti, če bi se ptuji čebelarji z lepo ne porazumeli z lastniki ajdovega polja, ki imajo pravico tudi nekoliko plačila za rejo čebel terjati.
5. Da se vse to zgodi, naj komisarji okrajnih, pa če je treba, tudi kranjskih gospodk sami grejo v take kraje pogledati, da vidijo, kako in kaj.

Vir: Kmetijske in rokodelske novice (1862, str. 341)

Taka odredba bi pomagala k rešitvi nastalih problemov pri paši čebel tudi na Kranjskem. Uredništvo je svetovalo, da naj prizadeti čebelarji presodijo določila tega dekreta in skupni predlog predložijo Kranjski kmetijski družbi.

Vodiški in smledniški čebelarji (vseh skupaj 38) so pripravili in podpisali dokument »Čebelarstva peticija o potrebi deželnega zakona za zaščito čebelarstva

* zaslužni prof. dr., Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko

na Kranjskem«, mu dodali dvorni dekret s 30. junija 1796 in vse skupaj predložili družbeni centrali. Na občnem zboru Kranjske kmetijske družbe 19. novembra 1862 je o peticiji poročal tajnik dr. Bleiweis in soglasno je bil sprejet sklep, da jo člani podpirajo in da jo bodo predložili deželnemu zboru. Peticija je napisana v slovenskem jeziku in se v uvodu glasi:

IV. Bienenzüchter-Petition zur Erwirkung eines Landesgesetzes für den Schutz der Bienenzucht in Krain.

Vorgetragen von dem Sekretär Herrn Dr. Bleiweis.

38 Bienenzüchter aus der Rodicer und Fildnigger Pfarre haben nachstehende Petition dem Centrale der Landwirthschaftsgesellschaft mit dem Ersuchen überreicht, dieselbe dem h. Landtage befürwortend vorzulegen.

Die Petition lautet:

Slavni deželni odbor! Ker je nam spoštovavno zadolej podpisanim čebelarjem znano, da visoki deželni odbor preiskuje potrebe svoje domovine, da bi v pravem času naberilo svojih preiskav našemu slavnemu deželnemu zboru predložil, se predraznemo tudi mi ponizno opomniti na neki posledek v postavođavstvu za kranjsko deželo, kateri zelo škodljivo sega v zadevo naše čbeloreje. — Povzdiga čbeloreje, kakor potrebnega oddelka kmetijstva, je gotovo

Uvodno besedilo čebelarstva peticije – Mittheilungen (1862, str. 18–20)

O občnem zboru so poročale tudi Novice (1862) in kratko zapisale:

Tudi čebelarstva ni letošnji zbor pozabil in sklenil, naj se družbi po 38 čebelarjih iz vodiške in smledniške fare poslana prošnja z živim priporočilom izroči deželnemu zboru.

Vir: Kmetijske in rokodelske novice (1862, str. 397)

Kranjski deželni zbor je na posebnem zasedanju, ki je bilo 14. marca 1863, razpravjal o peticiji vodiških in smledniških čebelarjev. O tem je poročal tako Laibacher Zeitung (1863) kot tudi Novice (1863). V deželnem odboru so peticijo prevedli v nemški jezik. V imenu Kranjske kmetijske družbe, ki je deželnemu odboru peticijo predložila 20. decembra 1862, jo je v nemškem jeziku na zasedanju zbora predstavil družbeni tajnik dr. Bleiweis. V uvodu je pojasnil, da je o peticiji razpravljal in jo sprejel občni zbor Kranjske kmetijske družbe ter da je družba pozneje prejela podoben predlog, ki ga je poslalo enajst čebelarjev iz Želimej. Deželni zbor naj bi potrdil, da je treba za varovanje čebelarstva na Kranjskem sprejeti zakon, v katerem naj bi bilo določeno:

ZGODOVINA ČEBELARSTVA

1. Čebelarjem je dovoljeno pripeljati čebele na pašo tako poleti v bližino polj s cvetočo ajdo kakor tudi spomladi na druge paše. Lastnik lahko za tuje čebele, če jih sprejme na svojo posest, zahteva pristojbino za pašo (Weidegeld).
2. Pravica do čebelje paše je omejena samo toliko, da na eno lokacijo ne bi bilo prepeljanih preveč tujih panjev, saj bi to povzročilo škodo. Število tujih panjev se je ravnalo po številu guldnov za davek. Ta omejitev ni veljala za domače čebele.
3. Tuji panji morajo biti od domačih oddaljeni najmanj četrt ure hoda, če so vmes poslopja, pa pol ure hoda.
4. Ajdova paša je lahko od 16. avgusta do najdlje 9. septembra.
5. Vsakdo brez izjeme, ki čebele dražilno krmi, bo moral ob prvem dokazanem primeru plačati za vsak panj 50 krajcarjev globe, ob drugem dokazanem primeru pa bo izgubil pravico do čebelarjenja.
6. Sporne primere bo reševal pristojni občinski odbor po zaslišanju treh domačih čebelarjev, ki niso udeleženi v sporu.

Za podkrepitev zakonskega predloga je na koncu prebral peticiji (v slovenskem jeziku) in poudaril, da je kranjsko čebelarstvo od časa znamenitega kranjskega čebelarja Janše nazadovalo, zato potrebuje zakonsko zaščito. V razpravi po predstavitvi dr. Bleiweisa se je vnela »pravda«, ki jo razberemo iz zapisa:

Peticija vodiških, smledniških in želimeljskih čebelarjev je bila zavrnjena. Prošnja, da bi zakonsko predpisali temeljna pravila za pašo čebel in tako zaščitili kranjsko čebelarstvo, ni obrodila sadov. Prevladalo je mnenje, da je čebelarjenje povsem svobodno. Zagate domačih čebelarjev so ostale

Zoper ta predlog pa se je vzdignil gospod Dežman in zagovarjal neomejeno svobodo čebelarstva ter to postavo zametoval na vsako strau, dr. Bleiweis pa je zagovarjal pravične želje čebelarjev posestnikov in pa postavo za varstvo čebelarstva, rekši, da če svoboda velja, naj ne velja le samo za take čebelarje, ki iz tujega kraja vlačijo čebele, temuč tudi za take, ki so tam domá, imajo svoje zemljišča, svoje čebele; svoboda ne more biti le samo za tiste, po katerih se s ptujimi čebelami zadušujejo domače. Če stoji zajec pod varstvom postave, naj varstvo bodi tudi marljivi čbelici: saj še gospodar na svoji zemlji ne sme ubiti zajca, ki mu sadne drevesa pokončuje? Iz tega in več družega je dosti očitno, da „neskončna svoboda“ se more brez vse škode omejiti v korist celoti. To je pač lepa svoboda za zemljišne posestnike, ki imajo čebele svoje, ako kajzarji, ki imajo le toliko pedi zemlje, da v svoje čebeljake iz gole lastne dobičkarije napravljene vzamejo toliko ptujih čbel, da domače nimajo potrebne paše! — Al ves zagovor ni nič pomagal; postava za varstvo čebelarstva je bila po večini glasov ovržena, kakor smo že zadnjič povedali.

Vir: *Kmetijske in rokodelske novice* (1863, str. 93)

nerazrešene, paša čebel na Kranjskem pa zakonsko neurejena. ■

Viri:

- IV. Bienenzüchter-Petition zur Einwirkung eine Landesgesetzes für den Schutz der Bienenzucht un Krain, str. 18–20. V: Mittheilungen der k. k. Landwirthschaft-Gesellschaft in Krain aus der allgemeinen Versammlung am 19. November 1862. Ljubljana 1862, 22 strani.
26. Sitzung des krainischen Landtages am 14. März. (1863)61, str. 239–240, Laibacher Zeitung.
- Čebelarji vodiški. O čebelarstvu našem. 21(1863)15, str. 113–114, *Kmetijske in rokodelske novice*.
- Deželni zbori. Deželni zbor kranjski. 21(1863)11, str. 84–86, *Kmetijske in rokodelske novice*.
- Deželni zbori. Deželni zbor kranjski. 21(1863)12, str. 93–94, *Kmetijske in rokodelske novice*.
- Iz zbora gospodarske družbe. 20(1862)48, str. 397, *Kmetijske in rokodelske novice*.
- Jereb, Juri. Važna reč zastran čebelarstva. 20(1862)41, str. 341, *Kmetijske in rokodelske novice*.